

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM

NGUYỄN THỊ NỤ

GIÁO DỤC DI SẢN TRONG DẠY HỌC ĐỊA LÍ LỚP 12
Ở TỈNH QUẢNG NINH

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC GIÁO DỤC

THÁI NGUYÊN - 2019

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM**

NGUYỄN THỊ NỤ

**GIÁO DỤC DI SẢN TRONG DẠY HỌC ĐỊA LÍ LỚP 12
Ở TỈNH QUẢNG NINH**

**Ngành: LL & PP dạy học bộ môn Địa lí
Mã số: 8140111**

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC GIÁO DỤC

Hướng dẫn khoa học: PGS.TS. DƯƠNG QUỲNH PHƯƠNG

THÁI NGUYÊN - 2019

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của tôi. Các tài liệu trích dẫn có nguồn gốc rõ ràng và không sao chép. Số liệu và kết quả nghiên cứu trong luận văn này là trung thực và chưa từng được công bố trong bất cứ công trình nào.

Tác giả
Nguyễn Thị Nụ

LỜI CẢM ƠN

Sau quá trình học tập, rèn luyện tại trường Đại học sư phạm - Đại học Thái Nguyên và làm luận văn nghiên cứu về đề tài: **“Giáo dục di sản trong dạy học Địa lí lớp 12 ở tỉnh Quảng Ninh”**. Em xin bày tỏ lòng cảm ơn chân thành về sự giúp đỡ của các thầy, cô giáo khoa Địa lí, Trường Đại học sư phạm Thái Nguyên đã giúp đỡ em trong suốt quá trình học tập, nghiên cứu và hoàn thiện đề tài này.

Đặc biệt, em xin bày tỏ lòng biết ơn sâu sắc tới PGS.TS. Dương Quỳnh Phương người đã trực tiếp hướng dẫn và chỉ bảo cho em, giúp em rất nhiều trong quá trình làm đề tài.

Em cũng xin chân thành cảm ơn Ban lãnh đạo, các thầy cô giáo, các em học sinh trường THPT Đông Thành, trường TH, THCS & THPT Văn Lang, trường TH, THCS & THPT Lê Thánh Tông đã tạo điều kiện giúp đỡ trong suốt quá trình nghiên cứu và thực nghiệm sư phạm để đạt kết quả khách quan nhất.

Tuy nhiên do năng lực của bản thân còn hạn chế, đề tài nghiên cứu khoa học chắc chắn không tránh khỏi thiếu sót. Kính mong nhận được sự đóng góp ý kiến của các thầy cô giáo, bạn bè và đồng nghiệp để đề tài nghiên cứu của em được hoàn thiện hơn.

Em xin chân thành cảm ơn!

Thái Nguyên, tháng 11 năm 2019

Tác giả

Nguyễn Thị Nụ

MỤC LỤC

LỜI CAM ĐOAN	i
LỜI CẢM ƠN	ii
MỤC LỤC	iii
DANH MỤC CÁC TỪ VIẾT TẮT	iv
DANH MỤC CÁC BẢNG	v
DANH MỤC CÁC HÌNH.....	vi
MỞ ĐẦU	1
1. Lí do chọn đề tài	1
2. Lịch sử nghiên cứu vấn đề	2
3. Mục tiêu và nhiệm vụ nghiên cứu	4
4. Quan điểm và phương pháp nghiên cứu	5
5. Phạm vi nghiên cứu	8
6. Những đóng góp của đề tài	8
7. Cấu trúc của đề tài	8
NỘI DUNG.....	9
Chương 1. CƠ SỞ LÝ LUẬN VÀ THỰC TIỄN VỀ DI SẢN VÀ GIÁO DỤC DI SẢN Ở TRƯỜNG PHỔ THÔNG	9
1.1. Cơ sở lí luận.....	9
1.1.1. Di sản	9
1.1.2. Một số phương pháp dạy học tích cực trong giáo dục di sản	15
1.1.3. Một số hình thức dạy học, tổ chức hoạt động giáo dục với di sản	22
1.2. Cơ sở thực tiễn.....	26
1.2.1. Cấu trúc, đặc điểm chương trình sách giáo khoa địa lí lớp 12	26
1.2.2. Đặc điểm tâm sinh lý và trình độ nhận thức của học sinh lớp 12	29
1.2.3. Thực trạng việc lồng ghép giáo dục di sản trong dạy học địa lí cho học sinh lớp 12	29
Tiểu kết chương 1	31
Chương 2. TỔ CHỨC HOẠT ĐỘNG GIÁO DỤC DI SẢN TRONG MÔN ĐỊA LÍ LỚP 12 Ở TỈNH QUẢNG NINH.....	33
2.1. Nội dung giáo dục di sản qua môn địa lí lớp 12	33
2.1.1. Mục tiêu giáo dục di sản cho học sinh lớp 12	33
2.1.2. Nguyên tắc xác định nội dung giáo dục di sản trong dạy học Địa lí lớp 12.....	34
2.1.3. Các yêu cầu của việc giáo dục di sản qua môn địa lí lớp 12	35

2.1.4.	Hệ thống các di sản ở Việt Nam và tỉnh Quảng Ninh	39
2.1.5.	Địa chỉ tích hợp được giáo dục di sản trong chương trình Địa lí lớp 12 (Chương trình hiện hành)	43
2.2.	Thiết kế và tổ chức một số dự án giáo dục di sản trong môn địa lí lớp 12 ở các trường THPT tỉnh Quảng Ninh	47
2.2.1.	Dự án 1	47
2.2.2.	Dự án 2	60
2.2.3.	Dự án 3	68
	Tiểu kết chương 2	81
	Chương 3. THỰC NGHIỆM SỬ PHẠM	82
3.1.	Mục đích và nhiệm vụ thực nghiệm	82
3.1.1.	Mục đích thực nghiệm	82
3.1.2.	Nhiệm vụ thực nghiệm	82
3.2.	Nguyên tắc, nội dung thực nghiệm.....	82
3.2.1.	Nguyên tắc thực nghiệm.....	82
3.2.2.	Nội dung thực nghiệm	83
3.3.	Tổ chức thực nghiệm	83
3.3.1.	Chọn dự án thực nghiệm.....	83
3.3.2.	Chọn đối tượng thực nghiệm	85
3.4.	Kết quả thực nghiệm.....	86
3.4.1.	Kết quả về mặt định tính.....	86
3.4.2.	Kết quả về mặt định lượng	88
	Tiểu kết chương 3	91
	KẾT LUẬN VÀ KHUYẾN NGHỊ	92
1.	Kết luận.....	92
2.	Khuyến nghị.....	93
	TÀI LIỆU THAM KHẢO	94
	PHỤ LỤC	

DANH MỤC CÁC TỪ VIẾT TẮT

Viết tắt	Nội dung
CNTT	Công nghệ thông tin
ĐC	Đối chứng
DHDA	Dạy học dự án
ĐKTN	Điều kiện tự nhiên
DSVH	Di sản văn hóa
GD&ĐT	Giáo dục và đào tạo
GV	Giáo viên
HĐNGLL	Hoạt động ngoài giờ lên lớp
HS	Học sinh
KT - XH	Kinh tế - xã hội
KTDH	Kỹ thuật dạy học
NCKH	Nghiên cứu khoa học
PPDH	Phương pháp dạy học
SGK	Sách giáo khoa
THCS	Trung học cơ sở
THPT	Trung học phổ thông
TN	Thực nghiệm
TW	Trung ương

DANH MỤC CÁC BẢNG

Bảng 1.1.	Một số cách phân loại dự án	18
Bảng 2.1.	Một số địa chỉ giáo dục di sản trong chương trình Địa lí lớp 12	43
Bảng 3.1.	Danh sách các trường, lớp thực nghiệm sư phạm	85
Bảng 3.2.	Danh sách giáo viên dạy thực nghiệm	85
Bảng 3.3.	Kết quả bài kiểm tra nhận thức sau thực hiện dự án Du lịch qua các miền di sản của lớp thực nghiệm và đối chứng.....	88
Bảng 3.4.	Kết quả bài kiểm tra nhận thức sau thực hiện dự án Xuôi dòng Bạch Đằng Giang của lớp thực nghiệm và đối chứng.....	88
Bảng 3.5.	Kết quả bài kiểm tra nhận thức sau thực hiện dự án Vịnh Hạ Long - Di sản thiên nhiên, dấu ấn lịch sử của lớp thực nghiệm và đối chứng ...	89

DANH MỤC CÁC HÌNH

Hình 1.1.	Kỹ thuật đặt câu hỏi 5W1H	19
Hình 1.2.	Các bước trong tiến trình dạy học theo dự án	21
Hình 1.3.	Cấu trúc chương trình SGK Địa lí 12	27
Hình 1.4.	Các di sản của Việt Nam được UNESCO công nhận	40
Hình 2.1.	Tiến trình thực hiện dự án “Du lịch Việt Nam qua các miền di sản”	50
Hình 2.2.	Video “tự hào các di sản thế giới tại Việt Nam”	50
Hình 2.3.	Ứng dụng Google Street View (chế độ xem phố của Google Maps)	54
Hình 2.4.	Trò chơi “Du lịch cùng Google Street View”	54
Hình 2.5.	Hoạt động kết nối Skype trong dự án	55
Hình 2.6.	Bài kiểm tra đánh giá dự án “Du lịch Việt Nam qua các miền di sản”	59
Hình 2.7.	Giấy khen học sinh hoàn thành xuất sắc dự án	59
Hình 2.8.	Poster giới thiệu dự án “xuôi dòng Bạch Đằng giang”	60
Hình 2.9.	Tìm hiểu khu vực trải nghiệm trên Google Earth	63
Hình 2.10.	Tiến trình thực hiện dự án “xuôi dòng Bạch Đằng giang”	64
Hình 2.11.	Poster giới thiệu dự án “Vịnh Hạ Long -	68
Hình 2.12.	Tiến trình thực hiện dự án “Vịnh Hạ Long - Di sản thiên nhiên, dấu ấn lịch sử”	71
Hình 2.13.	Bản đồ Vịnh Hạ Long	72
Hình 2.14.	Fan Page “Hành động vì nước mắt bờ Vịnh Hạ Long”	79
Hình 2.15.	Fan Page “Hành động vì nước mắt bờ Vịnh Hạ Long”	80
Hình 3.1.	Biểu đồ so sánh kết quả bài kiểm tra giữa các lớp đối chứng và thực nghiệm tại 2 trường THPT Đông Thành, Tiểu học - THCS và THPT Văn Lang	89

MỞ ĐẦU

1. Lí do chọn đề tài

Di sản là tài sản quý báu của mỗi quốc gia, nó không chỉ là tài sản có giá trị giáo dục truyền thống, giáo dục nhân cách cho thế hệ trẻ, mà còn là một nguồn lực to lớn góp phần phát triển KT - XH của đất nước. Di sản là tài nguyên tri thức phong phú và vô tận để học tập suốt đời.

Thấy được các ý nghĩa to lớn đó, tại hội thảo giáo dục di sản trong nhà trường do UNESCO tổ chức đầu tháng 3-2012 đã khẳng định: “đưa chương trình giáo dục di sản vào trong nhà trường là cần thiết”. Môn địa lí là môn học có rất nhiều nội dung để giáo dục di sản cho HS và điều này cũng được thể hiện rõ nét của mục tiêu giáo dục của môn Địa lí trong chương trình giáo dục phổ thông mới.

Thực tiễn cho thấy, ở Việt Nam vấn đề bảo tồn các di sản văn hoá của dân tộc luôn đi cùng với giáo dục. Ở các trường phổ thông, nhiều quan điểm, phương pháp, kĩ thuật nhằm giáo dục di sản trong nhà trường đã được triển khai nhằm góp phần bảo tồn, gìn giữ và phát huy giá trị những di sản văn hóa của dân tộc. Sử dụng di sản trong dạy học cho HS ở nhà trường nhằm hình thành ý thức tôn trọng, giữ gìn, phát huy những giá trị của di sản. Song song đó rèn luyện tính chủ động, sáng tạo trong đổi mới phương pháp học tập; phát hiện, bồi dưỡng năng khiếu, tài năng của HS, ...

Quảng Ninh là một tỉnh thuộc vùng Trung du và miền núi Bắc Bộ có nhiều di sản tự nhiên và di sản văn hóa. Hiện nay trên địa bàn tỉnh Quảng Ninh, vịnh Hạ Long được UNESCO công nhận là di sản thiên nhiên thế giới và có trên 600 di tích lịch sử, văn hóa và danh thắng, trong đó có 4 di tích quốc gia đặc biệt là Vịnh Hạ Long, Khu di tích lịch sử - danh thắng Yên Tử, Khu di tích lịch sử Nhà Trần và Khu di tích lịch sử chiến thắng Bạch Đằng, cùng hàng nghìn di sản văn hoá phi vật thể. Bên cạnh việc bảo tồn giá trị của các di sản văn hóa này, việc giáo dục tri thức về di sản đối với học sinh là nhiệm vụ quan trọng, giúp làm giàu thêm vốn kiến thức cũng như nâng cao trách nhiệm của thế hệ trẻ trong việc bảo tồn, phát triển di sản.

Ở Quảng Ninh, việc giáo dục di sản trong nhà trường đã được thực hiện theo hướng tích hợp ở một số bộ môn. Tuy nhiên, hướng triển khai thực hiện còn chưa đổi mới, còn nặng về mặt lí thuyết, hiệu quả đạt được không cao. Bởi vậy, có một bộ phận lớn học sinh vẫn thờ ơ với các di sản, chưa thực sự hiểu rõ, chưa có thái độ trân trọng, giữ gìn các di sản.

Xuất phát từ những lí do trên, tác giả lựa chọn hướng nghiên cứu ***“Giáo dục di sản trong dạy học Địa lí lớp 12 ở tỉnh Quảng Ninh”***.